

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ปภาพัศร์ วงษ์ประคอง

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรุงเทพมหานคร 10900

ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี 11120

จุฬารัตน์ วัฒนนะ

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ปภาพัศร์ วงษ์ประคอง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนงามวงศ์วาน เขตจตุจักร

กรุงเทพมหานคร 10900

E-mail: Paphapat30966@gmail.com

วันที่รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 24 มีนาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 31 มกราคม 2564

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี **วิธีการวิจัย** เป็นการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design จากกลุ่มประชากรทั้งหมดคือครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบบวัดความพึงพอใจของกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง **ผลการวิจัย** กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ประกอบด้วย 8 กิจกรรม คือ เปิดโลกการเรียนรู้ มองตนเองอย่างไร ก้าวสู่การเรียนรู้ สร้างเป้าหมาย รักเรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ พลังบวก และพลังการเรียนรู้ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองภายหลังการอบรม ($\mu=4.52$) ($\sigma=0.253$) สูงกว่าก่อนอบรม ($\mu=3.57$) ($\sigma=0.309$) และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.70$) ($\sigma=0.466$) **สรุป** การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และผู้เข้ารับการอบรมทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของทุกองค์ประกอบย่อยทั้ง 8 องค์ประกอบ

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Learning Activity Based on Self-Efficacy Concept to Enhance Self-Directed Learning Readiness

Paphapat Vongprakong

Non-Formal Education for Social Development, Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University,
Bangkok 10900

Piyapong Saisophon

Non-Formal Education for Social Development, Faculty of Education, Sukothaithammathirath University, Nonthaburi 11120
Jularat Wattana

Non-Formal Education for Social Development, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900

Correspondence concerning this article should be addressed to **Paphapat Vongprakong**, Faculty of Education,
Kasetsart University, 50 Ngamwongwan Road., Chatuchak, Bangkok 10900

E-mail: Paphapat30966@gmail.com

Received date: February 28, 2019 Revised date: March 24, 2020 Accepted date: January 31, 2021

ABSTRACT

PURPOSES: To develop and to evaluate the results of the use of the learning activity to enhance self-directed learning readiness of teachers at Sriracha Vocational College, Chon Buri province. **METHODS:** One group pretest-posttest experimental design was employed in this research. The group comprised 30 teachers at Sriracha Vocational College, Chon Buri province who voluntarily participated in this study. The instruments used for collecting data were a measurement test of self-directed learning readiness scale (SDLRS) and a satisfaction questionnaire survey form. **RESULTS:** Learning activity on self-efficacy concept for enhancing self-directed learning readiness of teachers was developed through integration among self-efficacy concept and self-directed learning readiness which consisted of 8 activities i.e. opening the world of learning, looking yourself, steps for learning, goal setting, loving to learn, creative thinking, positive power, and empowerment of learning. The result of the use of the developed learning activity after training level in terms of self-directed learning readiness (SDLR) was higher ($\mu=4.52$) ($\sigma=0.253$) than the pre training ($\mu=3.57$) ($\sigma=0.309$). In addition, the teachers were satisfied with the learning activity based on self-efficacy concept at the excellent level ($\mu=4.70$) ($\sigma=0.466$) **CONCLUSION:** The developed learning activity could enhance self-directed learning readiness of teachers in all eight aspects.

Keywords: Learning activity, self-efficacy, self-directed learning readiness

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้น การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่เอื้อโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ (Department of Non-formal Education, 2549) ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแนวคิดการเรียนรู้หนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติปีพ.ศ. 2560-2579 ในการพัฒนา ศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตาม ศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และเป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนา ศักยภาพคนทุกช่วงวัยและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามเป้าหมายที่ 7 ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการศึกษา ครูย่อมต้องปรับปรุงตนเองทั้งในด้านความรู้และความสามารถที่จะเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะพิเศษดังกล่าวคือ ความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self directed learning) ซึ่งบุคคลเห็นว่าคุณเอง มีเจตคติ มีความรู้ความสามารถที่จะเรียนรู้ โดยมีต้องให้ผู้อื่นกำหนดหรือสั่งการ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้ ทั้งที่อาจด้วยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม Photisuvan (2541) แสดงให้เห็นว่าครูควรเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเองมากกว่า

ที่จะรอการไปอบรมตามที่หน่วยงานกำหนด อาจจะทำให้ความรู้ไม่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้จะทำให้เกิดความพร้อมที่จะใฝ่หาความรู้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ตามเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งจะเป็นคุณสมบัติที่จะติดตัวครูเพราะจะทำให้ครูเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และเป็นแนวคิดของการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) ซึ่งการเรียนรู้ในยุคใหม่ ครูต้องมีศักยภาพสามารถรับผิดชอบ จูงใจตนเอง และต้องแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ครูจึงจำเป็นต้องอย่างมากที่ต้องสามารถเป็นผู้เรียนที่นำตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทันสมัย ทันโลก วิทยาการ และเพียรพยายามในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ซึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญแก่ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ดังปรากฏใน มาตรา 52 ถึงมาตรา 57 ของพระราชบัญญัติที่ได้ กำหนดให้มีการปฏิรูปครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ และเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้จิตสำนึกและค่านิยมที่ดีให้กับผู้เรียนซึ่งจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต (Ministry of Education, 2545) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การพัฒนาครูโดยครู ซึ่งครูควรเริ่มดำเนินการพัฒนาตนเองได้แก่ การส่งเสริมและสร้างพฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้เกิดกับตนเองอย่างต่อเนื่อง (National Institute for Development of Teachers,

Faculty Staff and Educational Personnel, 2550)

การพัฒนาครูให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงน่าจะตอบสนองความต้องการและเป็นยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูจึงเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาให้ครูสามารถนำตนเองได้ในการเรียนรู้ เกิดแรงจูงใจ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดของ Guglielmino (1977) กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนขึ้นอยู่กับลักษณะที่เป็นบุคลิกลักษณะของผู้เรียนที่ประกอบด้วย เจตคติ ค่านิยม และความสามารถของผู้เรียนในการรับผิดชอบและควบคุมการจัดการตนเอง โดยที่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นบุคลิกลักษณะที่ซับซ้อนที่แต่ละคนมีไม่เท่ากัน ซึ่งคุณลักษณะของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะต้องสามารถวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเองและมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ในการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาครูให้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ครูได้รับรู้ความสามารถทางการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ในการวินิจฉัยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับการรับรู้ความสามารถนับว่าเป็นกระบวนการจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งที่จะเชื่อมโยงความรู้และทักษะในการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ สามารถที่จะกำหนดและยอมรับในพฤติกรรมใด

ที่ตนปฏิบัติ รู้ทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองและประเมินความสามารถของตนเองได้ตามความเป็นจริง (Chuanlee, 2542) และตามที่ Bandura (1986) ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองว่าเป็นความเชื่อของบุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะจัดระบบและกระทำให้บรรลุผลตามที่กำหนดได้ ซึ่งบุคคลที่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถที่จะกระทำสิ่งที่ทำไม่ได้ บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะสนใจในกิจกรรมนั้น ๆ มากกว่าบุคคลที่เห็นว่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะปฏิบัติในเรื่องนั้น

สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลศรีราชา ขึ้นตรงกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และเป็นสถาบันที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขางานการขาย สาขางานการบัญชี สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจและสาขางานการโรงแรมและการท่องเที่ยว โดยวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา คือการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ทั้งในภาครัฐและเอกชน มีความเชื่อมั่นตนเองในวิชาชีพ และสามารถสร้างงานเพื่อประกอบอาชีพอิสระได้ ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลจากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จำนวน 30 คน พบว่าร้อยละ 80 ต้องการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเทศบาลศรีราชาสามปี (พ.ศ.2556-2559) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาแล้วถึงความสำคัญในการเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1986) โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูอาชีวศึกษาโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง 4 แหล่ง ได้แก่ ความสำเร็จจากการกระทำด้วยตนเอง การเห็นประสบการณ์ผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูด และการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวทางอารมณ์ ดังนั้นผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าเมื่อครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองแล้วสามารถที่จะหาแนวทางในการพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูอาชีวศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นิยามศัพท์

1. กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการกำหนดแผนการสอน และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
2. การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา มีความมั่นใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่ามีความสามารถที่จะจัดการและกระทำพฤติกรรมบางอย่างให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้
3. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง ระดับการรับรู้ที่เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งมาจากแนวคิดของ Guglielmino (1977) มีองค์ประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ 2) การรับรู้ตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 5) ความรักในการเรียนรู้ 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) การมองอนาคตในแง่ดี และ 8) ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะแก้ปัญหา

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1986) ในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยประกอบด้วย ตัวแปรจัดกระทำ และตัวแปรตาม ดังนี้

1. ตัวแปรจัดกระทำ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1986) และความพร้อมในการ

เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Guglielmino (1977) ประกอบด้วย 8 กิจกรรมคือ กิจกรรมที่ 1 เปิดโลก การเรียนรู้ กิจกรรมที่ 2 มองตนเองอย่างไร กิจกรรมที่ 3 ก้าวสู่การเรียนรู้ กิจกรรมที่ 4 สร้างเป้าหมาย กิจกรรมที่ 5 รักเรียนรู้ กิจกรรมที่ 6 คิดสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ 7 พลังบวก และกิจกรรมที่ 8 พลังการเรียนรู้

2. ตัวแปรตาม คือ ความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองตามแนวความคิดของ Guglielmino (1977) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (openness to learning opportunities) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมในการสนใจต่อการเรียนรู้ ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ

2.2) มีอัตมโนทัศน์ในด้านของการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (self concept as an effective learner) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมและมั่นใจในการเรียนรู้ของตนเอง เชื่อว่าตนเองสามารถจัดเวลาเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

2.3) การมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง (initiative and independence in learning) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมในการกระตือรือร้นที่จะติดตามคำถามเพื่อให้ได้ความรู้ ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่าจะทำงานนั้นได้

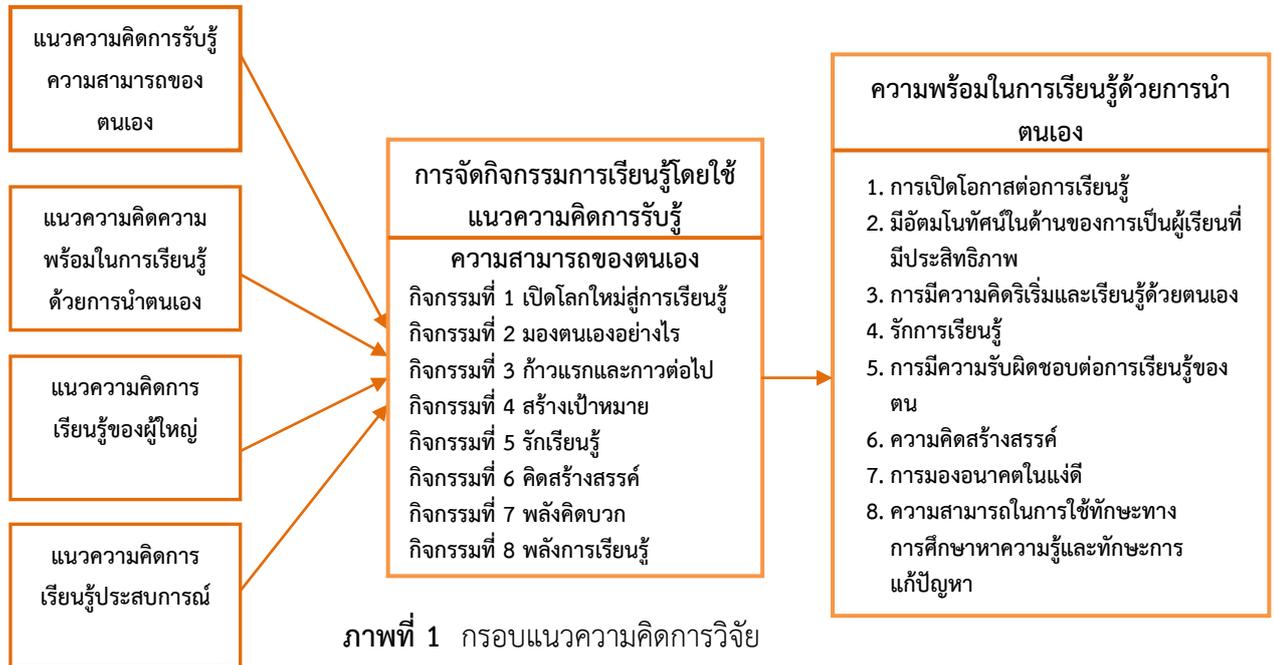
2.4) การมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน (informed acceptance of responsibility for one's own learning) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมในการเต็มใจเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจถึงแม้จะยาก

2.5) รักการเรียนรู้ (love of learning) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความรักและสนใจค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ

2.6) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมที่จะเป็นผู้ที่ขบลองทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง สามารถคิดหาวิธีใหม่ ๆ และหลากหลายในการแก้ปัญหา

2.7) การมองอนาคตในแง่ดี (positive orientation of the future) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมและเข้าใจตนเองว่าเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.8) ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ (ability to use basic study skills and problem-solving skills) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมที่จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการหาความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และมีทักษะการสังเกต การตั้งปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลข้อมูลมาใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพื่อส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้งนี้จะสามารถทำได้ข้อสรุปเพื่อนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาและรายละเอียดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการนำผลการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และแนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองมาพัฒนาร่างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี และตรวจสอบความสอดคล้องของร่างกิจกรรมด้วยแบบประเมินความสอดคล้องของร่างกิจกรรม ซึ่งนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.90

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและการดำเนินการทดลองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และทำการวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้วยแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLR) ซึ่งได้พัฒนาจากแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Saiyasophon (2550) โดยแปลมาจากแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Guglielmino (1977) และนำคะแนนมาเปรียบเทียบภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

ผลการวิจัย

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ดำเนินการสังเคราะห์หลักการ แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดการรับรู้

ความสามารถของตนเอง แนวความคิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักแนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง และแนวความคิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย สื่อการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 วัน ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 8 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 เปิดโลกการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที กิจกรรมที่ 2 มองตนเองอย่างไร ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที กิจกรรมที่ 3 ก้าวสู่การเรียนรู้ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที กิจกรรมที่ 4 สร้างเป้าหมาย ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง 45 นาที กิจกรรมที่ 5 รักเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที กิจกรรมที่ 6 คิดสร้างสรรค์ ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง 45 นาที กิจกรรมที่ 7 พลังบวก ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง 45 นาที และกิจกรรมที่ 8 พลังการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้มีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม เนื่องจากเป็นการจัดกิจกรรมที่อยู่ในรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และมุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (ระดับ SDLR) ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงสุด ($\mu=4.52$) และเมื่อวิเคราะห์ในรายองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ

พบว่าองค์ประกอบที่อยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 อัตมโนทัศน์ต่อตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ($\mu=4.78$) องค์ประกอบที่ 8 ความสามารถใช้ทักษะศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ($\mu=4.63$) องค์ประกอบที่ 5 รักการเรียนรู้ ($\mu=4.59$) องค์ประกอบที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์ ($\mu=4.58$) องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ($\mu=4.52$) และองค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี ($\mu=4.51$) ส่วนองค์ประกอบที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ($\mu=4.30$) และองค์ประกอบที่ 3 ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\mu=4.21$)

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมในด้านกระบวนการ และขั้นตอนในการจัดกิจกรรมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.63$) ด้านเนื้อหาในการจัดกิจกรรม มีระดับความพึงพอใจมาก ($\mu=4.47$) ด้านสื่อการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรม มีระดับความพึงพอใจมาก ($\mu=4.47$) และด้านวิทยากรมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.77$) สรุปได้ว่าผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

รายละเอียดผลการประเมินเสนอในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับ SDLR ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี

(N = 30)

องค์ประกอบที่ / ข้อความ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม			หลังเข้าร่วมกิจกรรม		
	μ	σ	ระดับ SDLR	μ	σ	ระดับ SDLR
1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	2.91	0.383	ปานกลาง	4.30	0.165	สูง
2. อึดทนต่อตนเองในด้าน การเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	3.99	0.477	สูง	4.78	0.349	สูงสุด
3. ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วย ตนเอง	3.29	0.298	ปานกลาง	4.21	0.326	สูง
4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ของตนเอง	3.62	0.421	สูง	4.52	0.324	สูงสุด
5. รักการเรียนรู้	3.94	0.449	สูง	4.59	0.317	สูงสุด
6. ความคิดสร้างสรรค์	3.50	0.504	สูง	4.58	0.530	สูงสุด
7. การมองอนาคตในแง่ดี	3.66	0.354	สูง	4.51	0.308	สูงสุด
8. ความสามารถใช้ทักษะศึกษา หาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา	3.67	0.735	สูง	4.63	0.715	สูงสุด

ตารางที่ 2 ผลต่างของค่าเฉลี่ยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

องค์ประกอบที่	ก่อน		หลัง		ผลต่าง ของค่าเฉลี่ย
	μ	σ	μ	σ	
1	2.91	0.383	4.30	0.165	1.39
2	3.99	0.477	4.78	0.349	0.79
3	3.29	0.298	4.21	0.326	0.92
4	3.62	0.421	4.52	0.324	0.90
5	3.94	0.449	4.59	0.317	0.65
6	3.50	0.504	4.58	0.530	1.08
7	3.66	0.354	4.51	0.308	0.85
8	3.67	0.735	4.63	0.715	0.96
เฉลี่ยรวม	3.57	0.310	4.52	0.283	0.95

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวัดระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าครูอาชีวศึกษา มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับสูงสุด ($\mu=4.52$) และเมื่อวิเคราะห์ในรายองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่อยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 อัตมโนทัศน์ต่อตนเอง ในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ($\mu=4.78$) องค์ประกอบที่ 8 ความสามารถใช้ทักษะศึกษาค้นคว้าความรู้ และทักษะการแก้ปัญหา ($\mu=4.63$) องค์ประกอบที่ 5 รักการเรียนรู้ ($\mu=4.59$) องค์ประกอบที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์ ($\mu=4.58$) องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ($\mu=4.52$) และองค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี ($\mu=4.51$) ส่วนองค์ประกอบที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ($\mu=4.30$) และองค์ประกอบที่ 3 ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\mu=4.21$) ทั้งนี้เนื่องมาจากครูเป็นผู้ที่ต้องการที่จะพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพให้กับตนเองในด้านความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ รวมทั้งครูเกิดความตระหนักและเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ Saman (2004) ศึกษาการพัฒนากระบวนการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครู: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา พบว่าความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูสูงขึ้นในทุกด้านหลังการดำเนินการตามกระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง และสอดคล้องกับแนวความคิดของ Guglielmino (1977) ที่กล่าวว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นระดับของทักษะ

ทัศนคติและเป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ที่มีไม่เท่ากัน นอกจากนี้พบว่าภาพรวมของผลต่างของค่าเฉลี่ยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม 0.95 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูอาชีวศึกษา และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของทุกองค์ประกอบย่อยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 8 องค์ประกอบ สอดคล้องกับแนวความคิดของ Knowles (1975) ที่กล่าวว่าผู้ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้สูงสุด หรือมี self-actualization เกิดจากแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาตนเองเพื่อตอบสนองเป้าหมายและความต้องการของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของร่างกายและจิตใจของทุกกิจกรรม เพราะวิธีการจัดการผ่อนคลายของร่างกายและจิตใจมีความแตกต่างกันไปทุกกิจกรรม เพื่อกระตุ้นจูงใจไปสู่การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มอื่น อาจส่งผลต่อความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน เป็นเพราะพื้นฐานความรู้เดิมของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในสถานศึกษาอื่นเช่น ครูสายสามัญ ครูส่วนของสพฐ. เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในบริบทที่แตกต่างกันไป

2. ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหรือ Module การเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีการประยุกต์วิธีการและการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองได้

References

- Bandura, A. (1986). *Social foundations thought and action: A social cognitive theory*. Prentice Hall.
- Chuwantee, W. (2542). *Effects of external rewards and self-efficacy on student's intrinsic motivation*. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University.
- Department of Non-formal Education. (2549). *The summary of academic conference: The enhance of life long learning*. Pikwhan Graphic.
- Guglielmino, L. M. (1977). *Development of the self-directed learning readiness scale* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Georgia.
- Knowles, M. S. (1970). *The modern practice of adult education: Andragogy versus pedagogy*. Cambridge Book.
- (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. Association Press.
- Ministry of Education. (2545). *The national education act and amendments* (2nd ed.).
- National Institute for Development of Teachers, Faculty Staff and Educatoinal Personnel. (2550). *Experiment research of the pattern for teachers development*.
- Photisuvan, C. (2541). *The readiness of self-directed learning for adult learning in some activity*. Kasetsart University.
- Saiyasophon, R. (2550). *Activities enhancing self-directed learning readiness and the ability to develop school-based curriculum* [Unpublished doctoral dissertation]. Kasetsart University.
- Saman, S. (2004). *A development of activity for enhancing teacher's self-directed learning ability: A multi case research* [Unpublished doctoral dissertation]. Chulalongkorn University.